

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.043 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження Салюку Петру Івановичу ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – «Захист сімейних прав та інтересів судом».

«11» листопада 2023 року.

САЛЮК Петро Іванович, 1980 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2007 році закінчив Одеську національну юридичну академію за спеціальністю «Правознавство», кваліфікація магістр права.

З 2009 року по теперішній час працює на посаді судді Хмельницького окружного адміністративного суду.

Аспірант Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник: **ВАТРАС Володимир Антонович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувач має 9 наукових публікацій, зокрема: чотири наукових статті в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, п'ять тез доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях:

1. Салюк П. І. Місце судового захисту у системі форм захисту сімейних прав та інтересів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2022. Випуск 72. Частина 1. С. 155-160. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/09/NVUzhNU_72_ch1.pdf.

2. Салюк П. І. Судовий захист сімейних прав батьків та дітей за сімейним законодавством окремих європейських держав. *Університетські наукові записки*. 2022. № 4 (88). С. 17-29. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/88_17-29/329.

3. Салюк П. І. Концептуальні питання захисту сімейних прав та законних інтересів в контексті оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, які порушують права та законні інтереси учасників сімейних відносин. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Випуск 3. С. 119-124. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/3-2022.pdf>.

4. Салюк П. І. Захист прав Європейським судом з прав людини у системі судового захисту сімейних прав та законних інтересів. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 8 (52). С. 251-254. URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/10053>.

5. Салюк П. І. Судовий захист сімейних прав батьків та дітей за законодавством Німеччини та Франції. Збірник тез XXVI щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та

аспірантів: *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави* (м. Хмельницький, 12 березня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 46-48.

6. Салюк П. І. До питання про визначення поняття «захист сімейних прав та інтересів» в сімейно-правовій доктрині. *Доктрина приватного права: традиції та сучасність*: XX науково-практична конференція (м. Харків, 22 лютого 2022 року). Харків, 2022. С. 470-474.

7. Салюк П. І. Сімейні права та інтереси подружжя як об'єкт судового захисту. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*. V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, присвячена світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 18 червня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 328-330.

8. Салюк П. І. Особливості захисту прав та законних інтересів дитини квазісудовими органами: європейський досвід. *Двадцять перші осінні юридичні читання*: збірник тез Міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 163-165.

9. Салюк П. І. Особливості захисту сімейних прав та інтересів учасників сімейних відносин в адміністративному судочинстві. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення*: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 152-155.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Галина Володимирівна АНІКІНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Запропоноване визначення поняття «судовий захист сімейних прав та інтересів» позиція є обґрунтованою, водночас на захисті хотілося б почути детальніше, чому автор вважає судовий захист саме форма захисту сімейних прав та інтересів, а не окремим порядком захисту, який здійснюється в межах юрисдикційної форми захисту.

2. В роботі недостатньо приділено увагу дослідженню питанню судового захисту сімейних прав та інтересів з участю іноземного елемента, попри те, що останнім часом частка таких справ в судовій практиці українських судів суттєво зростає. Варто дослідити підсудність таких справ,

визначити право якої держави яка підлягає застосуванню при розгляді зазначених справ.

3. Автором детально проаналізовано підстави для позбавлення батьківських прав, судову практику з цього питання. У цьому контексті цікаво було б з'ясувати думку автори, щодо особливостей позбавлення батьківських прав в умовах воєнного стану з метою уникнення зловживань.

4. Велика роль сьогодні у різних сферах життя нашого суспільства відводиться громадськості. На жаль, автор не звернув уваги на цей аспект у своєму дослідженні. Виникає питання, як на думку автора, чи існує механізм залучення представників громадянського суспільства суб'єктами владних повноважень у питаннях захисту прав та інтересів сімейних прав судом».

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Ірина Леонідівна СЕРДЕЧНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Автор пропонує розширити перелік способів участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо, а також передбачити можливість для суду передбачити інформування з боку того з батьків, хто проживає з дитиною про факти захворювання та лікування дитини, про від'їзд (обставини й напрямом) дитини за межі міста більше ніж на два дні, інші важливі обставини, що впливають на здійснення батьківських прав, можливість погодження дій одного з батьків із реалізації батьківських прав, пов'язаних із відвідуванням закладів освіти та культури. Однак, автор не пояснює в чому полягає необхідність такого доповнення існуючої редакції ч.2 ст. 159 Сімейного кодексу України, яка не заперечує можливість для суду визначити будь-які способи участі одного з батьків у вихованні дитини, в тому числі ті, що визначені в договорі між батьками щодо здійснення батьківських прав та виконання обов'язків тим з них, хто проживає окремо від дитини.

2. Запропонований автором перелік способів захисту сімейних прав та інтересів подружжя судом потребує уточнення в частині обґрунтування віднесення до самостійних способів захисту припинення режиму окремого проживання подружжя, який автор відносить до припинення сімейного правовідношення, хоча у цьому випадку відбувається зміна правовідношення, попередньо зміненого рішенням суду, яким встановлено режим окремого проживання подружжя.

3. Автор в дисертації обґрунтовує, що рішення органів опіки та піклування, прийняті в порядку ст. 19 Сімейного кодексу України, не можуть бути оскаржені в порядку адміністративного судочинства, оскільки в цих правовідносинах орган опіки та піклування не виступає як суб'єкт владних повноважень; сімейне законодавство передбачає, що формою фактичного оскарження рішення органу опіки та піклування є звернення до суду із позовом, який містить ту ж вимогу, із якою відбувалося звернення до органу опіки та піклування. Предметом оскарження в порядку адміністративного

судочинства є рішення органів опіки та піклування про надання згоди на вчинення певних дій учасниками сімейних відносин, оскільки в такому випадку орган опіки та піклування діє саме як суб'єкт владних повноважень, подальша реалізація майнового права без прийняття відповідного рішення органом опіки та піклування неможлива. Виникає питання, чи лише захист сімейних прав та інтересів судом в порядку адміністративного судочинства може здійснюватися лише щодо рішень органів опіки та піклування, законність яких оскаржується, чи предметом оскарження в контексті захисту сімейних прав та інтересів можуть бути й рішення інших юрисдикційних органів, якими порушуються, оспорується чи не визнаються сімейні права чи інтереси учасників сімейних відносин. ».

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака **Микола Олексійович СТЕФАНЧУК**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1) У п. 1 наукової новизни П. І. Салюк зазначає на тому, що судовий захист сімейних прав та інтересів – це універсальна форма захисту сімейних прав та інтересів, яка здійснюється спеціальним державним органом – судом, відбувається у передбаченій цивільним процесуальним та адміністративним процесуальним законом формі шляхом ухвалення судового рішення, яке є остаточним і має загальнообов'язкову силу, може бути виконане із можливістю застосування державного примусу, може бути реалізована, якщо особа, яка володіє сімейним правом чи інтересом, що є об'єктом захисту, звернулася до суду із відповідною вимогою із застосуванням відповідної процесуальної форми в межах строку позовної давності, має виключну компетенцію з найбільш важливих питань сімейних відносин. В той же час, не можемо погодитися із тим, що судовий захист стосується тільки тих прав та інтересів, які можуть бути захищені лише в судовому порядку. Скоріше всього слід говорити про виключну компетенцію суду із вирішення питань, раніше вирішених органом опіки та піклування, якщо батьки не погоджуються із ним, а також із вирішення справ про надання права на шлюб, визнання шлюбу недійсним чи розірвання шлюбу за наявності спору між подружжям, оспорування чи встановлення батьківства,

материнства, що однак не виключає можливість вирішення судом інших питань сімейних відносин, які могли бути вирішені й в позасудовому порядку.

2) У п. 4 новизни автор проводить авторську класифікацію способів захисту сімейних прав та інтересів подружжя, виділяючи такі способи захисту, як: встановлення сімейного правовідношення шляхом встановлення режиму окремого проживання подружжя, фактів походження дитини від матері або батька, реєстрації та розірвання шлюбу, визнання права спільної власності на майно, що є предметом спору подружжя, визначення способу надання утримання іншому з подружжя; зміна сімейного правовідношення шляхом надання права на шлюб неповнолітній особі, зміни прізвища із шлюбного на дошлюбне, зміни правового режиму частини майна із спільного

на роздільне із збереженням режиму спільності на інше майно, збільшення або зменшення розміру аліментів на утримання подружжя; припинення сімейного правовідношення шляхом розірвання шлюбу або припинення режиму окремого проживання подружжя, припинення режиму спільного майна на майно подружжя із розподілом його між подружжям, припинення виплати аліментів у зв'язку із припиненням права на утримання; відновлення сімейного правовідношення шляхом визнання розірвання шлюбу фіктивним; примусового виконання добровільно не виконаного обов'язку шляхом присудження до обов'язкової сплати аліментів на утримання подружжя. Потребує додаткового обґрунтування в чому саме полягає новизна цієї класифікації.

3) В п. 6 наукової новизни автор пропонує розширити перелік способів участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо, а також передбачити можливість для суду передбачити інформування з боку того з батьків, хто проживає з дитиною про факти захворювання та лікування дитини, про від'їзд (обставини й напрямки) дитини за межі міста більше ніж на два дні, інші важливі обставини, що впливають на здійснення батьківських прав, можливість погодження дій одного з батьків із реалізації батьківських прав, пов'язаних із відвідуванням закладів освіти та культури. На нашу думку, батьки можуть передбачити перелік відповідних способів участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо у договорі, а суд визначає відповідні способи участі у вихованні дитини та спілкуванні з нею того з батьків, хто проживає окремо лише за відсутності укладеного батьками договору. Крім того, вважаємо недоцільним доповнення сімейного законодавства поняттям «обставини й напрямки» дитини за межі міста більше ніж на два дні, інші важливі обставини, що впливають на здійснення батьківських прав», яке може неоднозначно розумітися у судовій практиці.

4) В п. 7 наукової новизни кваліфікаційної роботи дисертант зазначає, що рішення органів опіки та піклування, прийняті в порядку ст. 19 Сімейного кодексу України, не можуть бути оскаржені в порядку адміністративного судочинства, оскільки в цих правовідносинах орган опіки та піклування не виступає як суб'єкт владних повноважень; сімейне законодавство передбачає, що формою фактичного оскарження рішення органу опіки та піклування є звернення до суду із позовом, який містить ту ж вимогу, із якою відбувалося звернення до органу опіки та піклування. Предметом оскарження в порядку адміністративного судочинства є рішення органів опіки та піклування про надання згоди на вчинення певних дій учасниками сімейних відносин, оскільки в такому випадку орган опіки та піклування діє саме як суб'єкт владних повноважень, подальша реалізація майнового права без прийняття відповідного рішення органом опіки та піклування неможлива. В цьому контексті виникає питання рішення яких інших органів, уповноважені здійснювати прийняття обов'язкових для учасників сімейних відносин рішень, можуть вирішуватися в порядку адміністративного судочинства. Авторіві слід уточнити свою позицію щодо даного питання.

5) У п. 9 висновків автор вказав, що Суд Європейського Союзу здійснює захист сімейних прав та інтересів особи, визначених Хартією основоположних прав Європейського Союзу, якщо вони порушені актами, органами та посадовими особами Європейського Союзу, поширюють свою дію лише на осіб, що знаходяться в юрисдикції Європейського Союзу. При цьому, частими є випадки вирішення таких справ не за безпосередніми зверненнями відповідних осіб, а за «попередніми запитами» національних судів, вчиненими відповідно до ст. 267 Договору про функціонування Європейського Союзу. В той же час, автор не проаналізував які саме способи захисту сімейних прав та інтересів застосовуються Судом Європейського Союзу».

Офіційна опонентка – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет» **Марія Василівна МЕНДЖУЛ**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1) доцільно було б розглянути більш детально питання захисту сімейних прав та інтересів судом, визначених в договорах учасників сімейних відносин, в тому числі у шлюбному договорі, а також у випадку укладення договорів подружжям у шлюбі із іноземним елементом. На жаль, зазначені положення досліджені автором недостатньо, зокрема в частині аналізу наукових позицій і врахування відповідної судової практики та розробки пропозицій до можливого удосконалення норм, які врегульовують зазначені питання;

2) додаткового обґрунтування потребують положення щодо наявності суперечності між змістом права на батьківство, визначеного ст. 50 Сімейного кодексу України та тими елементами цього права, захист яких здійснюється в судовій практиці в контексті судового захисту відповідного права. Автор визначив, що судовому захисту підлягає право на визнання права на батьківство з боку суду, інших органів та третіх осіб, що дозволить реалізувати батьківські права та обов'язки особи, право на батьківство якої невизнане, а також право на створення умов на реалізацію батьком своїх батьківських прав та обов'язків;

3) потребує уточнення позиція автора щодо того, що в судовій практиці по захисту права дружини, чоловіка на зміну прізвища склалася неоднозначна ситуація, коли або задовольняються заявлені вимоги про зміну прізвища, або відмовляється у задоволенні позову, оскільки законодавством передбачається позасудовий порядок вирішення цього питання. Автор пропонує для забезпечення права дружини, чоловіка на зміну прізвища із шлюбного на дошлюбне доповнити положення ст. 113 Сімейного кодексу України, в якому передбачити, що особа, яка змінила своє прізвище у зв'язку з реєстрацією шлюбу, має право після розірвання шлюбу надалі іменуватися цим прізвищем або відновити своє дошлюбне прізвище, якщо відповідну вимогу було заявлено під час подання позову про розірвання шлюбу. Бажано детальніше пояснити дане положення;

4) автором не враховано пропозиції Комісії з європейського сімейного права, яка рекомендувала при розгляді справ про розірвання шлюбу строки для примирення у залежності від наявності чи відсутності дітей, віку дітей, а також погодження сторонами правових наслідків розірвання шлюбу. Варто у майбутньому при аналізі захисту прав учасників сімейних відносин у вказаних категоріях справ врахувати такі пропозиції і проаналізувати доцільність їх імплементації у національне сімейне та цивільне процесуальне законодавство».

Голова ради – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Світлана Дмитрівна ГРИНЬКО**. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Салюку Петру Івановичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.898.043

Світлана ГРИНЬКО